

קיצור הלכות שבת

בצורה פשוטה, ברורה ומעשית

מהרגע שאנו נולדים אנו לא עוצרים לרגע. במשך כל חיינו אנו עושים הכל כדי להיות במצב של עשייה, בלי דקה אחת פנויה כדי לחשוב ולהתבונן לעומק.

כולם עובדים ופועלים כדי להגיע למצב טוב יותר. להיות עשירים יותר, מצליחים יותר, מאושרים יותר, חכמים יותר, להטביע חותם ולהמריא כמה שיותר גבוה. אבל מרוב השקעה במרוץ של החיים, כבר שכחנו לאן בכלל רצינו להגיע.

אנשים נכנסים למצב אוטומטי של עשייה עד שהם שוכחים מה הם בכלל מנסים להשיג. הם בכלל לא יודעים אם הם מתקדמים לכיוון הנכון להגשמת המטרות שלהם. נוסעים הכי מהר שאפשר בלי לעצור לרגע לתדלק ולהביט במפה כדי לראות לאן בכלל צריך לנסוע.

הם לא נהנים מהפירות של עמלם. רק ממשיכים לעבוד במרץ ולא עוצרים לרגע לקבל את השכר. הדבר דומה לאדם שעובד בלי הפסקה ובסוף החודש במקום לבוא לקבל את המשכורת, הוא מעדיף להמשיך לעבוד עוד ועוד כי אין לו זמן לעצור לקבל שכר. הוא עובד ועובד ולא עוצר לרגע כדי ליהנות ממה שהרוויח.

חז"ל מלמדים אותנו שהשבת היא מעין עולם הבא. שזו תכלית מעשה שמיים וארץ. ולכאורה צריך להבין את זה, שהרי כולנו עברנו שבתות שבהן לא בדיוק הרגשנו הרגשה של העולם הבא. הסיבה לכך היא שבמקום לעצור ולקבל את השכר, ניסינו להמשיך את העשייה ולכן לא הצלחנו ליהנות מהשכר.

אנשים חולמים להגיע למצב אופטימלי בו הם יכולים להרשות לעצמם לשכב לנוח בלי דאגות או לשבת רגל על רגל בלי לעשות כלום. אבל האמת היא שזה הדבר הכי קשה בעולם.

אדם לא מסוגל לא לעשות כלום. הוא מוכרח להתעסק במשהו. חצי שעה של ישיבה חסרת מעשה והאדם משתגע. שעתיים של מנוחה והוא מתחיל לטפס על קירות. מתחיל לחשוב מה צריך לתקן ולמה צריך לדאוג. במשך כל החופשה הוא מחכה מתי יחזור לעשייה. הוא מוכרח להרגיש שהוא פועל. הוא אמנם רוצה לקבל את השכר, אבל משהו מושך אותו להמשיך לעבוד עוד ועוד.

הקדוש ברוך הוא נתן לנו מתנה נפלאה ושמה שבת. אם אדם יחשוב על השבת כעוד יום של חול, אז צפויה לו אכזבה מרובה. שהרי השבת היא מגבילה עם הרבה איסורים. אבל אם נבין שהשבת היא השער לעולם הבא

והיא תכלית העולם, אז נוכל לזכות להרגיש את זה.

הדבר דומה לאדם שיקבל במתנה אבנים יקרות וטובות. אם הוא לא יבין את שוויין וייתחס אליהן כמו אבנים פשוטות, אז בוודאי שלא יצליח ליהנות מהן. הן סתם יהיו כבדות ולא מועילות. אבל אם יבין את שוויין וישתמש בהן לפי הראוי להן, הן יוכלו להועיל לו מאוד והוא יוכל להפוך לעשיר גדול.

כך השבת, אם לא נבין את השווי העצום שלה ונחשוב עליה כמו על יום חול, אנו עלולים להתאכזב ולחשוב שהיא מגבילה. אבל אם נלמד לנצל אותה כראוי, נוכל להרגיש מילוי ומשמעות בחיים, נוכל להגיע לשלווה רוחנית ולטעום טעם של העולם הבא.

הרי ברור לכולנו שבעולם הבא לא נצטרך לפעול ולעשות, אלא רק לקבל מאורו וליהנות מזיו שכינתו של השם יתברך. ברור לכולנו שהתכלית היא ליהנות מהשכר של עמלנו ולא להמשיך לעמול עוד ועוד. וזוהי המהות של השבת הקדושה.

השבת נועדה להתחבר לעולמות העליונים. להפסיק את העשייה וליהנות מזיו השכינה. לקבל אורות גבוהים מהשם יתברך שיתנו לנו כוח לכל השבוע. במשך ששת ימי המעשה אנו עסוקים במלאכה ועשייה, ואז בשבת אנו נהנים מהפירות של עמלנו. מקבלים את השכר ונהנים משפע רוחני עצום לחיינו.

הלכות שבת הן מרובות. אך כדי לטעום את הטעם האמתי של השבת הקדושה אנו מוכרחים לדקדק בכל פרט הקשור אליהן. דרך ההגבלה הגשמית אנו משחררים את ההגבלה הרוחנית של הנשמה. כמו עצימת עיניים כשרוצים להתרכז, כך עוצמים את הגשמיות כדי להמריא ברוחניות. לכן ניסינו לרכז את עיקרי הדברים בצורה פשוטה וברורה, כך שכל יהודי יוכל להתחבר ולהבין בקלות יחסית את הדברים.

ישנם **ל"ט אבות מלאכות** האסורים בשבת, ולכל אב יש תולדות ופרטים רבים הקשורים אליו. ריכזנו את המלאכות העיקריות עם הפרטים העיקריים והמעשיים הנוגעים לימינו, עם דגש על הפרטים החשובים שאנשים רבים נכשלים בהם בטעות בלי לשים לב.

חשוב לציין שישנם פרטים מרובים וכל פרט קטן עלול לשנות את ההלכה מהקצה אל הקצה. כל מצב הוא שונה וכל מקרה נדון לגופו. הכל נכתב כאן בקיצור נמרץ ולכן מובן שאין להסתמך על הדברים ויש לעיין היטב בספרי הפוסקים או להתייעץ עם פוסק הוראה מוסמך. הדברים מובאים רק כדי להכיר את ההלכות, להביא את הדברים למודעות הציבור ולהימנע ממכשול.

נתפלל בע"ה שהדברים יועילו ויעזרו ללמוד, לדעת ולקיים את ההלכות. ובזכות שמירת השבת הקדושה נקבל שפע עצום ונזכה לעולם שכולו שבת.

עורך: רוני (ראובן) פיזנטי. למידע נוסף: www.faith.co.il

זורע

אסור לזרוע או לעשות פעולות הקשורות לזריעה בשבת, כולל השקיה, ניכוש עשבים, דישון האדמה, תלישת ענפים שנבלו ושאר פעולות המסייעות לצמיחה.

לכן יש לשים לב לא לזרוק על קרקע החצר גרעינים, זרעים, קליפות או פירות וירקות העשויים להצמיח או לדשן את הקרקע. מצוי בעיקר כשאוכלים פירות וירקות בגינה וזורקים את הפסולת על האדמה, שזה אסור משום זורע. כמו כן צריך לשים לב לא לשפוך מים בגינה, ולכן לא לעשות נטילת ידיים על קרקע העשויה להצמיח, לא לשפוך משקים שנשארו בכוסות שתייה בגינה וכו'.

חורש

אסור לחרוש או לעשות כל פעולה שמשבחת את האדמה או הופכת אותה נוחה לזריעה, כולל חפירה בקרקע, יישור הקרקע והשוואת גומות וכו'.

מצוי מכשול כאשר נמצאים בגינה או חצר, ואז לפעמים משחקים באדמה, מיישרים את האדמה וכו'. כמו כן אסור לטאטא קרקע שאינה מרוצפת או לשחק בקרקע שאינה מרוצפת (בגולות, אגוזים וכו') שעלול להשוות גומות.

קוצר

אסור לתלוש שום דבר מכל דבר צומח המחובר לאדמה. זה כולל תלישת ענפים או עלים מצמחים הנמצאים באדמה (כולל עציצים), קטיפה או לקיטה של פירות וירקות וכו'.

אם עושה פעולה מותרת שעלולה לגרום לפעולה אסורה **שלא בוודאי תתרחש**, אז הדבר נקרא "דבר שאינו מתכוון" ומותר. לכן מותר ללכת על דשא או עשבים בשבת למרות שיתכן שייתלשו. אבל אם יודע **בוודאות** שהדשא ייתלש בהליכה שלו (למשל אם הדשא נתלש בקלות או שהוא רץ ומחליק על הדשא בצורה שבוודאי ייתלש), אז אסור אפילו אם לא מתכוון לכך. (וזה מה שנקרא "פסיק רישא", שאמנם אינו מתכוון לפעולה האסורה אבל היא בוודאי תתרחש).

בין האיסורים הנוגעים למלאכת קוצר, חכמים אסרו להשתמש באילן בשבת גם כאשר אינו תולש. לכן אסור לטפס על אילן בשבת, לשבת עליו, להניח עליו חפצים, להישען עליו, להשתמש בשבת בנדנדה התלויה על העץ או כל שימוש אחר. כמו כן אסור לרכב על גבי בהמה בשבת (שמה יתלוש זמורה להנהיג את הבהמה). וכן אסור לאכול פירות שנפלו מעצמם מהאילן גם ללא

תלישה, וכל מה שהיה מחובר לעץ בכניסת השבת הוא מוקצה לכל השבת.

מעמר

אסור לאסוף תבואה, פירות או ירקות ולרכז אותם יחד במקום אחד. לכן אסור לאסוף למקום אחד פירות שהתפזרו לכיוונים שונים בחצר. אולם אם התפזרו בתוך הבית מותר לאסוף כיוון שזהו לא מקום גידולם.

דש

אסור לפרק את התבואה מתוך השיבולים, אסור לסחוט פירות העומדים לסחיטה, אסור לחלוב בהמה וכו'. לכן צריך לשים לב לא לסחוט פירות למשקים כמו למשל לסחוט מיץ תפוזים וכו'. אם סוחט ישירות לתוך אוכל והמיץ נבלע באוכל אז מותר אם סוחט בידו ולא בכלי. אולם בלימון יש שמקלים לסחוט בידו גם לא על גבי אוכל. סחיטה בכלי לסחיטה אסורה בכל אופן גם בדברים המותרים לסחוט. בנוסף אסור גם לרסק קרח או שלג בידיים, אך יכול לתת קרח לתוך הכוס כדי שיימס מאליו.

אסור למניקות לשאוב חלב בשבת (כמובן שלא מדובר על פיקוח נפש שאז בוודאי שהכול מותר). וכן אסור לחלוב בהמה בשבת, אולם כאשר יש בדבר צער בעלי חיים (שהבהמה מצטערת מגודש חלב) אז מותר לחלוב על ידי גוי. אם אין גוי, אז מותר לחלוב את החלב **לאיבוד** על ידי יהודי (למשל לתוך דלי המכיל נפט או חומר אחר שפוסל מיידית את החלב לאכילה). כיוון שכך זו מלאכה שאינה צריכה לגופה שמשום צער בעלי חיים התירו. אך כאשר עושה שימוש כלשהו בחלב אין היתר על ידי יהודי.

אסור להוציא משקה שבלוע בבגדים. לכן אסור לשטוף את הרצפה (או כל דבר אחר) עם סמרטוט. אסור ללחוץ על מטלית לחה כדי לנקות את השולחן וכדומה, וכן אסור להשתמש במגבונים לחים בשבת כשמתכוון להוציא מתוכם מים כדי לנקות טוב יותר. אולם מותר בעת הצורך להשתמש במגבונים או במטלית שלחים מעט, בנחת ובזהירות בלי ללחוץ עליהם שלא ייסחטו. לכן אסור גם להשתמש בסקוטש לשיטפת כלים, אלא רק בננס מיוחד העשוי מחומר סינתטי שאינו סופג. יש לשים לב גם לא לסחוט שיער במקרה שנרטב ולכן יש לנגב אותו בנחת.

בורר

אסור להפריד אוכל ופסולת זה מזה, אלא אם כן מתקיימים שלושה תנאים: א. שמפריד את האוכל

או כל דבר אחר שיהפוך להיות עיסה, כמו בוע, בטון וכו'. אם רוצים להכין סלטים שנראים כבלילה עבה (כמו סלט מיונז, טחינה וכו') יש לערבב בשינוי.

אופה \ מכשל

אסור לבשל, לאפות, לטגן, לצלות או לעשות כל פעולה דומה. יש לשים לב היטב שאיסור בישול אינו קשור להבערת אש ולכן אסור בהחלט לגרום לבישול גם אם האש דלוקה כבר מערב שבת, וגם על פלטה חשמלית.

לכן אסור להניח שום דבר מאכל על הפלטה, אלא אם כן הוא כבר מבושל לגמרי וכעת רק רוצים לחמם אותו. וכן אסור להוסיף דבר שאינו מבושל לתבשיל שכבר התבשל, כמו להוסיף ביצה לחמין, או להוסיף מים כדי שלא יישרף, או להוסיף מים למיחם חשמלי וכו', שכל אלו הם בישול גמור וגם אם יש לו הפסד אסור.

גם אסור לקרב בישול, ולכן אם פתח בשבת מכסה של סיר שנמצא על הפלטה מלפני כניסת שבת ורואה שהתבשיל עדיין לא התבשל לגמרי, אסור לסגור את המכסה כי לאחר סגירת המכסה התבשיל יתבשל מהר יותר. רק אם הוא מבושל לחלוטין אז מותר לסגור את המכסה. לכן גם אסור להזיז תבשיל שעדיין לא התבשל למקום חם יותר על הפלטה, אסור לכסות בנייר כסף תבשיל שלא התבשל וכו', שכל זה מזרז את הבישול.

כמו כן אסור לרכך דבר קשה או להקשות דבר רך על ידי חום, גם אם אינו דבר מאכל. לכן אסור לחמם שעווה, בדיל או כל חומר אחר שמתרכך על ידי החום.

אסור לבשל גם בתולדות האור, שזהו דבר שהתחמם מכוח אש והאש הולידה בו כוח לבשל בעצמו גם לאחר שהוסר מהאש (כמו למשל סיר חם של חמין שהורידו מהפלטה ונמצא על השיש). ואפילו בתולדות חמה אסור לבשל, שזהו דבר שהתחמם מכוח השמש (כמו לבשל במים שהתחממו בשמש למשל).

אותו כלי שהיה על האש או על הפלטה נקרא כלי ראשון ויש לו כוח לבשל גם לאחר שהוסר מהאש. לכן אסור להניח דבר שאינו מבושל בתוך סיר רותח גם כשהוא לא נמצא על האש. לכן אם הבוילר החשמלי דלק לפני שבת ונשארו מים חמים (אפילו שכעת הוא מכובה), אסור לפתוח את ברז המים החמים כל עוד המים בודד רותחים, כיוון שהמים הקרים מתערבבים ביחד עם הרותחים ומתבשלים שם. אולם מותר לפתוח את ברז המים החמים שהתחממו בודד שמש (אפילו בשבת), שאז הבישול הוא אינו אסור מהתורה אלא מגזרת חכמים ובנוסף הוא אינו מתכוון לבשל, וכיוון שזה נקרא פסיק רישא בגרמא בדרבנן, אז מותר.

צריך לשים לב לא לערות מים רותחים מהמיחם על

מהפסולת ולא להפך. ב. שמפריד ביד ולא בכלי המיועד לברירה. ג. שמפריד כדי לאכול לאלתר. אולם אם אחד מהתנאים לא מתקיים, זהו איסור גמור של בורר.

לכן מותר לקחת ביד (או במזלג, כף וכו') אוכל המעורב עם פסולת כדי לאכול אותו מיד, אבל אסור להוציא את הפסולת ולהשאיר את האוכל. וכן אסור לנפות קמח או כל דבר אחר בנפה או בכלי אחר המיועד לברירה. וגם אם הפריד את האוכל מהפסולת בידו כפי שמותר, אלא שעשה את הברירה כדי לאכול מאוחר יותר ולא כעת, אסור.

כאשר ישנם שני מיני אוכל מעורבים זה בזה, הדבר שרוצה לאכול נחשב לאוכל והדבר השני נחשב לפסולת. לכן אם יש למשל אגוזים ושקדים מעורבים ורוצה לאכול רק את האגוזים, מותר לקחת את האגוזים לאכול מיד, אבל אסור להוציא את השקדים שלא חפץ בהם. וכן אם לא רוצה לאכול עדשים שמעורבים עם האורז או שלא אוהב ירק מסוים מתוך ירקות מעורבים, אסור להוציא את הדבר שלא רוצה לאכול, אלא ייקח רק את מה שרוצה לאכול מיד.

ישנם אופנים מיוחדים שמותר לברור פסולת מאוכל, כגון שזוהי דרך האכילה של הדבר. כמו למשל אם רוצה לקלף תפוז, בננה או ביצה וצריך להוציא את הקליפה על מנת להגיע אל האוכל. אך כמובן שיעשה זאת סמוך לסעודה כדי שיהיה לאלתר.

טוחן

אסור לטחון פירות, ירקות או שאר גידולי קרקע בשבת. לכן אסור להשתמש בפומפייה לריסוק עגבניות, גזר או שאר ירקות, ומכיוון שזהו כלי המיוחד לטחינה אסור לטחון בו גם דברים שאינם גידולי קרקע כמו לגרד גבינה צהובה וכו'. אסור לחתוך סלט ירקות דק דק, אלא אם כן מתכוון לאכול אותו לאלתר (ויכין כמות קטנה המספיקה לסעודה הקרובה בלבד).

חכמים אסרו לעשות כל רפואה בשבת משום חשש לשחיקת סממנים. לכן אסור לקחת תרופות או לעשות רפואות שונות בשבת. אך צריך לשים לב שהאיסור הוא רק על מי שמתחזק והולך כבריא, שאמנם לא חש בטוב אבל יכול לתפקד. אבל מי שחולה ביותר, ששוכב במיטה ולא מתפקד כרגיל, מותר לו לקחת תרופות בשבת. וכן מי שכבר התחיל לקחת תרופה לפני שבת, כמו למשל אנטיביוטיקה שצריך לקחת כמה ימים ברצף, מותר גם בשבת. ועל אחת כמה וכמה שמובן שתרופות קבועות לחולים כרוניים מותרות בשבת.

לש

אסור לגבל (לערבב) ביחד קמח ומים לעשיית בצק

בלבד ללא סמרטוט.

צובע

אסור לצבוע בשבת, ולכן אסור לצחצח נעליים או לעשות כל פעולה של צביעה. אסור לאישה לשים איפור הצובע כגון אודם, לקה וכו'. מותר לגרום לצביעה של מאכל על ידי מאכל אחר, כמו להוסיף תבלין שצובע או לגרום לצביעה של הלחם על ידי מאכל הנמרח עליו וכו'.

קושר ומתיר

אסור לקשור קשר של אומן או קשר שנעשה לקיום. וכן אסור להתיר קשר כזה שנעשה על ידי אומן או שנעשה לקיום. לכן אסור לקשור דברים שאינם עשויים לפתיחה בזמן הקרוב, כמו למשל קשירה של בלון, קשירה של חוט, קשירת שקית אשפה וכו'.

מותר לקשור או להתיר קשר שאינו של אומן וגם שאינו נעשה לקיום. לכן מותר לקשור נעליים, עניבה וכדומה, וכן מותר להתיר את הקשרים האלו, ובתנאי שהקשר לא יהיה לקיום (אם למשל קושר עניבה כדי להשאיר את הקשר לזמן רב אז אסור).

תופר וקורע

אסור להדביק שני גופים ביחד על ידי תפירה, דבק, סיכות או כיוצא בזה. ואסור לקרוע גוף אחד לחלקים. לכן אסור להדביק מדבקות בשבת. מותר לקרוע אריזות מזון כדי להוציא את התוכן שלהם לאכילה.

צד

אסור לצוד בעלי חיים בשבת. לכן אסור ללכוד זבובים, חרקים או שאר חיות. אפילו אם נכנס בעל חיים לתוך הבית מעצמו, אסור לסגור עליו את הדלת או את החלונות. אך אם מדובר על חיית מחמד, כגון כלב או חתול שכבר מורגל בבית ונשמע לבעלים בלי לברוח מהם, אז מותר לסגור את הדלת (ולהרים אותם בידיים בכל מקרה אסור משום איסור מוקצה). אם בעל החיים מסוכן, כמו נחש או עקרב, אז מותר לצוד אותו.

שוחט

אסור לשחוט או ליטול נשמה של בעל חיים בשבת, ואסור אפילו לגרום לחבלה מקומית כמו פצע, הוצאת דם וכו'. לכן אסור להרוג יתושים, זבובים או מקקים בשבת אפילו אם הם מצערים אותו. מותר לרסס חומר

עלי תה שלא התבשלו לפני השבת, שהעירוי מבשל אותם. לכן כדי להכין תה, אפשר לקחת כלי ריק (כוס ריקה למשל) ולערוך לתוכו מים רותחים, וממנו לערוך את המים לכלי נוסף ששם אפשר לשים את עלי התה. לאחר שמעירים את התבשיל או המים לכלי אחר שלא היה על האש, זה נחשב לכלי שני שאינו מבשל בדרך כלל, חוץ מקלי הבישול כמו ביצים למשל או שאר דברים שמתבשלים בקלות. לכן בהכנת תה לוקחים כוס נוספת שנחשבת לכלי שלישי כדי להינצל מאיסור אם אותם עלי תה נחשבים לקלי הבישול.

אין בישול אחר בישול ולכן מותר לחמם על הפלטה דבר שהתבשל לחלוטין ולא חוששים לכך שיתבשל עוד יותר. אולם בדבר לח יש בישול אחר בישול ולכן אסור להניח מרק על הפלטה, או מאכלים עם הרבה רוטב אלא דווקא מאכלים יבשים. אך אם המרק עדיין רותח בכלי ראשון אז מותר להחזיר אותו לפלטה. אם יש מעט רוטב לתבשיל, מותר לספרדים לחמם ולאשכנזים אסור ורק בדבר יבש לחלוטין מותר גם לאשכנזים.

למרות שאין בישול אחר בישול, כל זה מדובר על פלטה חשמלית או טס של מתכת שמניחים על הגז, ששם אין דרך לבשל. אבל אסור להניח אפילו דבר שהתבשל לגמרי ישירות על הגז או על כל מקור אש אחר, שכאן יש "מחזי כמבשל", כלומר שהוא נראה כמבשל ואסור.

גוזז

אסור לגזוז צמר מבעלי חיים. כמו כן, אסור לאדם לתלוש שערות או לגזוז ציפורניים. לכן גם אסור להסתרק בשבת, כיוון שישנן שערות הנתלשות בעת הסירוק. יש לשים לב לא לתלוש שום חלק מהגוף, כמו למשל עור שהתקלף או יבלת וכו'.

מלכך

אסור לעשות פעולה הקשורה לכיבוס בשבת. לכן אסור לנקות כתם בבגד עם מגבון או מטלית לחה, ואסור אפילו להרטיב במים גם ללא שפשוף, וכן אסור לשפשף כתם בבגד אפילו ללא מים. גם אסור לסחוט, שהסחיטה היא חלק מתהליך הכיבוס, ולכן אסור לסחוט בגד שנרטב. אסור גם לתלות כביסה בשבת שזה נראה שכיבס בשבת. אם בגד כלשהו נרטב, אפשר להניח אותו על גב הכיסא או על מקום אחר שבו לא נראה כתולה לייבוש.

מותר לשפוך מים על השולחן ולנגב עם מגב בצורה שאין שם סחיטה, אבל על הרצפה אסור לשטוף את הבית אפילו ללא סמרטוט. ואם ישנו אזור מסוים שהתלכלך, אפשר לשפוך מים ולנגב את אותו אזור

לתורה וכו'.

אסור לקרוא שטרי הדיוטות כמו למשל שטרי חוב, חשבונות וכו'. וכן אסור לקרוא בשבת עיתונים המכילים חדשות, פרסומות וכו' (וברוב העיתונים יש פריצות, דברי כפירה, לשון הרע או רכילות ואיסור גמור לקרוא אותם גם ביום חול) וגם בעלוני השבת צריך לשים לב לא לקרוא פרסומים שונים, מחירים וכו'. וראוי לכל ירא שמיים לא לקרוא ולא לדבר כלל שום דברי חול בשבת, אלא רק דברי תורה וקודש.

בונה וסותר

אסור לבנות, להוסיף לבניין או לעשות כל פעולה הקשורה לבנייה בשבת, וכן אסור לסתור אפילו חלק קטן ממבנה. אם חלון, דלת, צינור או כל חלק כלשהו במבנה התפרק אסור להחזיר אותו בשבת. אסור ליישר קרקע, להשקות בטון או לעשות כל פעולה המכינה לבנייה. אסור לשטוף את הבית (גם ללא סמרטוט אסור), ואם מקום מסוים התלכלך ישפוך מעט מים באותה נקודה וינגב בלי סמרטוט.

אסור לעשות אוהל בשבת ולכן אסור לפתוח מטרייה בשבת, ואסור לשאת מטרייה גם אם פתחו אותה לפני שבת. ישנם דברים הדומים לבניין ולכן אסור לשים ג'ל או ספריי להעמיד את השיער ואסור לקלוע צמה. מותר לילדים לשחק בלגו שדרך להרכיב ולפרק.

סכנה

אסור לכבות אש, ואפילו אם יש בזה הפסד גדול כגון שממון רב עולה באש, ואפילו לומר לגוי לכבות אסור, אך מותר לומר לגוי "כל המכבה אינו מפסיד", שכן לא מצווה אותו במפורש לעשות מלאכה של כיבוי אלא שהוא מבין מעצמו ורוצה לכבות בשביל עצמו כדי לקבל שכר. אלא שכל זה בהפסד ממון בלבד, אך אם יש חשש סכנה בדבר יש מצווה לכבות מפני פיקוח נפש. והיום שבכל בית מצויים בלוני גז, חשמל, שכנים שעלולים להיפגע ושאר דברים שמהווים סכנה לנפש, מותר לכבות שריפה ברוב המקרים (או להתקשר לכיבוי אש). אלא שאם אין חשש סכנה, כגון חפץ קטן שנשרף ולא יגרום להתלקחות, או שריפה במחסן או בצריף מבודדים ללא אנשים וללא חשש של התפשטות הדליקה, אז אסור לכבות.

מבעיר

אסור להדליק או להגביר אש בשבת בכל דרך שהיא. וראוי לדעת שהיום ישנם המון דברים הפועלים על בסיס אש ולכן הדבר ברור שאסור לנסוע ברכב בשבת,

רעיל להשמדת מזיקים, אך לא ישירות על המזיקים וגם ישאיר חלון פתוח כדי שיוכלו לברוח ולא ימותו בוודאי. אסור לגרום אפילו לחבלה קלה בבעל חיים או באדם. לכן עקיצת אדם באופן שנצרר הדם אסורה, וכן אסור לצחצח שיניים למי שידוע שיורד לו דם בעת הצחצוח.

מעבד

אסור למלוח בשר חי בשבת, וכן אסור לכבוש כבשים. לכן אסור למלוח הרבה ירקות ביחד כאשר יש דרך לכבוש אותם, כמו למשל צנון, מלפפון וכו'. אלא ייקח כל חתיכה בנפרד ויטבול במלח ויאכל. אבל מותר למלוח ירקות שאין דרך לכבוש, כמו סלט עם עגבניות וכו'.

ממחק

אסור לשייף ולהחליק דברים על ידי שפשוף, וכן אסור למרוח ולהחליק דברים. לכן אסור להשחזר סכינים שבכך הוא ממחק. אסור למרוח שעווה או משחה בשבת משום ממרח ואסור למרוח קרמים שונים (אלא אם כן הם נוזליים). אסור למרוח משחת החתלה לתינוק, אלא בעת הצורך ישים מהמשחה ללא מרוח ויסגור את החיתול כך שהמשחה תתמרח מעצמה. אסור למרוח שפתון על שפתיים יבשות.

מחתך

אסור לחתוך דבר כשמכוון למידה מסוימת. לכן אסור לחתוך נייר כסף או נייר מטבח, וכן אסור לחתוך שקיות אוכל, שקיות אשפה או מגבונים כאשר הם מחוברים זה לזה וישנו סימן מקווקו לחיתוך. לכן צריך להכין נייר טואלט חתוך מראש לפני שבת. במקרה הצורך אם אין נייר חתוך, אפשר להקל לקרוע נייר טואלט בשינוי (כמו למשל עם המרפק) לא במקום המסומן (שלא יקפיד על חיתוך יפה).

כותב ומוחק

אסור לכתוב בשבת וכן אסור למחוק דבר הכתוב. וכן אסור לחתום בחותמת או לכתוב במכונת כתיבה וכו'. אדם שיש לו כתב על הידיים, צריך להיזהר בנטילת ידיים לא למחוק על ידי המים או הניגוב.

אסור לעשות מקח וממכר בשבת שמא יבוא לכתוב, ולכן אסור למכור, לקנות, למדוד, לשקול, להזכיר סכום מקח וכו'. אולם אם זה לדבר מצווה או לחולה מותר, ולכן מותר למדוד לחולה חום בשבת במדחום כספית ללא סוללה (לא בדיגיטלי), מותר למכור את העליות

בגדו אסור. לכן מותר להתעטף בטלית ולצאת כך, אבל אם הטלית מקופלת על כתפו או שהוא מחזיקה בידו, אסור לצאת כך. וכן אסור לצאת עם חפץ בכיס, שאין דרך מלבוש בכך.

דברים שאין דרך ללובשם, אסור לצאת בהם לרשות הרבים או לכרמלית גם אם מוציא אותם בדרך מלבוש. לכן אסור לטלטל מפתחות אפילו אם קושר אותם בחגורה או תולה על הצוואר. אסור לצאת עם אוכל כמו גרעינים וכו', ואפילו אם המאכל בפיו כמו גומי לעיסה או סוכריה בתוך הפה אסור לצאת כך. גם אסור לטלטל עגלת תינוק, ועל אחת כמה וכמה אם יש בתוכה חפצים שונים (כמו בקבוק, מוצץ, משחקים וכו').

מלבד איסור הוצאה, ישנו גם איסור תחומין. אסור לאדם לצאת מחוץ לתחום שלו בשבת גם אם לא מטלטל שום חפץ. תחום השבת של אדם הוא כל אותו היישוב בו הוא נמצא, ומרחק של אלפיים אמה (פחות מקילומטר אחד) מהבית האחרון שבקצה היישוב. כלומר מותר לאדם להתרחק מהיישוב בו הוא נמצא לאזור לא מיושב מרחק של אלפיים אמה בלבד ואסור לו לעבור את התחום הזה.

קידוש והבדלה

מצווה לקדש על היין בליל שבת וביום, וכן לערוך הבדלה במוצאי שבת. אסור לאכול ואפילו לטעום שום דבר לפני הקידוש. לכן אסור לאכול סוכריות או שאר מאכלים שמחלקים בבית הכנסת (לקטנים מותר) לפני הקידוש.

חשוב לציין שאסור גם לאכול לפני תפילת שחרית, והדין הזה שייך גם בימי החול. לכן אסור לאכול עוגות או שאר מאכלים, וכל שכן שאיסור גמור לשתות שתייה חריפה לפני התפילה. אלא שמותר לשתות מים, קפה, תה וכו' כדי להתחזק לפני התפילה. לחולים ולילדים מותר לאכול לפני התפילה.

כדי לצאת ידי חובת קידוש המקדש צריך לשתות לפחות רוב רביעית יין (41 סמ"ק, ועדיף שישתה רביעית שזה 81 סמ"ק). שאר השומעים אינם חייבים לשתות מהיין אך כדאי לטעום מהיין משום חיוב מצווה. כדי לצאת ידי חובה המקדש צריך לכוון להוציא ידי חובה את השומעים (שיחשוב על כך שהוא מוציא אותם) והשומעים צריכים לכוון לצאת ידי חובה על ידו ולשמוע את כל הקידוש מתחילתו ועד סופו בלי דיבורים והפרעות.

אין קידוש אלא במקום סעודה, ולכן צריך לאכול לפחות כזית של פת או מיני מזונות סמוך לקידוש כדי לצאת ידי חובה, או לכל הפחות לשתות רביעית יין (ואם המקדש שתה רביעית ויהודי אחר רק שמע את

אסור להדליק אור וכו', שכל אלו כוללים בתוכם פעולות של הבערת אש.

כמו כן אסור גם להפעיל מכשירי חשמל שונים, וגם מכשירים ניידים הפועלים על סוללות. גם אסור לגרום להפעלה של מכשיר כלשהו בעקיפין, כמו למשל לכוון בשבת את שעון השבת כדי שהאור יידלק בעוד שעתיים (רק לפני שבת זה מותר) או לפתוח את דלת המקרר כשיש שם נורה שתידלק וכו'.

חכמים אסרו לרחוץ את הגוף במים חמים או פושרים וזוהי נקראת גזירת הבלנים. לכן אסור להתקלח במים חמים או פושרים, אלא רק בצוננים. אך כל זה בגופו, אבל אם רוצה לרחוץ פנים, ידיים ורגליים, מותר גם במים חמים.

מכה בפטיש

אסור לעשות פעולה של גמר מלאכה בשבת, וכן אסור לתקן כלי. לכן אסור למשל לפתוח תפרים בכיסים של חליפה, או להוציא מהבגד שיירי חוטים שנשארו מהתפירה או האריגה, שזוהי גמר המלאכה של הבגד. אסור ליישר סכו"ם שהתעקם.

אסור לעשות פעולות העלולות להביא לידי תיקון כלי בשבת. לכן אסור להשמיע קול בשבת כגון לנגן בכלי נגינה, למתוח קפיץ של מכונת נגינה וכו', וכן אסור למחוא כפיים בקצב שירה או לרקוד, שלא יבוא לתקן כלי שיר. אך מותר לשיר בפה. אסור לשוט על פני המים ולכן אסור לשחות, שלא יבוא לעשות חבית של שיטין. אסור לרכב על אופניים בשבת.

מוציא מרשות לרשות

ישנן ארבע רשויות בשבת, והעיקריות הן רשות היחיד ורשות הרבים (וכרמלית שדומה לרשות הרבים). רשות היחיד זה מקום פרטי מוקף במחיצות (כמו בית או צריף למשל). רשות הרבים וכרמלית הם מקומות המיועדים למעבר של רבים.

אסור להוציא חפץ מרשות אחת לרשות אחרת, וכן אסור לטלטל (להזיז) חפץ יותר מארבע אמות (מעט פחות משני מטרים) ברשות הרבים או בכרמלית. במקומות בהם יש עירוב, דנים את כל האזור שבתחום העירוב לרשות אחת, ולכן מותר לטלטל שם כל עוד לא עוברים את קו העירוב.

במקומות בהם אין עירוב (מצוי בעיקר ביישובים קטנים או מקומות מחוץ לעיר) אסור לטלטל שום חפץ מלבד דברים שדרך ללובשם כמו בגדים, תכשיטים, משקפיים, שעון יד וכו', שאת אלו מותר לטלטל כאשר לובשם. אך אם לא לובשם אלא מטלטל בדרך שאינה מלבוש, כגון שמחזיק משקפיים בידו או תולה אותם על

זולה יהיו מייצגים ערך מסוים). גם כאן אסור לטלטל את המוקצה כלל אפילו לצורך גופו או מקומו. לכן אסור לשחק עם חולות ואבנים ואסור להרים או לטלטל בעלי חיים.

בסיס לדבר האסור: כאשר דבר מוקצה כלשהו מונח על דבר שמותר בטלטול מצד עצמו, אז דבר ההיתר מקבל את אותו איסור כמו הדבר המוקצה המונח עליו. לצורך דוגמה, אם כסף מונח על שולחן, אז כעת השולחן הופך לבסיס לדבר האסור. למרות שסתם שולחן אינו מוקצה, השולחן הזה נאסר בטלטול כמו הכסף שעליו. אם דבר האיסור היה מונח על דבר ההיתר בכניסת השבת, אז דבר ההיתר נאסר לכל השבת. לכן אם למשל הדליקו נר בכניסת השבת, אז אסור לטלטל את הנר במשך כל השבת גם לאחר שכבה, וכן אסור להזיז את הפמוטים מהשולחן וכו'.

דרכי היתר: כאשר ישנו צורך לטלטל דבר מוקצה, ישנן דרכי היתר אפשריות. כאשר רוצים לטלטל דבר היתר כלשהו וביחד אתו ישנו דבר איסור המיטלטל מאליו, זה נקרא טלטול מן הצד ומותר לעשות זאת רק **לצורך הדבר המותר בטלטול**. למשל אם רוצה לטלטל צלחת שבתוכה יש פסולת, או להרים תיק שבתוכו יש אבן, אז מותר. אבל אם מרים כי צריך את האבן או הפסולת, אז זה לצורך דבר האסור ולכן אסור. טלטול בגופו (בשינוי) מותר אפילו לצורך דבר האסור. לכן אם ראה שנפל לו הארנק על הרצפה, יכול להזיז אותו עם הרגל למקום שישתמר שם. וכן יכול לנשוף על שערה כדי להזיז אותה וכו'.

אמירה לגוי

דבר שאסור לעשות בשבת, אסור גם לומר לגוי לעשותו בשבת ואפילו לרמוז לו. לכן אסור לקרוא לגוי שירים את מתג החשמל שקפץ, ואפילו אם בא גוי על דעת עצמו והרים מרצונו את המתג בשבילנו בלי שאמרנו לו דבר, אסור ליהנות מזה ולכן אסור להשתמש לאחר מכן בפלטה או באור וכו'.

אבל אם הגוי עשה **בשביל עצמו** בלי שאמרנו לו, כגון שרצה להדליק את האור לעצמו כדי לקרוא ספר, אז מותר גם ליהודי ליהנות מאותה מלאכה. ודווקא בדבר שלא צריך להרבות בו, כמו אור שאם מדליקים את האור הוא מספיק לכל מי שנמצא בחדר. אבל אם זה דבר שיש חשש שירבה בשביל היהודי, כמו למשל שבישל אוכל (אפילו רק לעצמו), אסור ליהנות מזה כדי שלא ירבה בשביל היהודי.

מותר לומר לגוי לעשות איסור מדרבנן (כלומר דבר שאינו אסור מהתורה) אם יש צורך גדול מאוד בדבר, כמו למשל לצורך מצווה או לצורך חולה. וזה נקרא שבות דשבות במקום מצווה או חולי. לכן מותר למשל

הקידוש וטעם מעט מהיין זה לא מועיל וחייב לאכול כזית מזונות או לשתות רביעית יין בעצמו). לכן אם שמע קידוש בבית הכנסת ורוצה רק לשתות מיץ או לטעום מעט פירות או פיצוחים ולערוך סעודה לאחר מכן בבית, זה אסור כיוון שזה נחשב שהוא אוכל בלי קידוש. אז או שיאכל כזית מזונות במקום הקידוש, או שלא יטעם כלום ויקדש לאחר מכן במקום הסעודה. וכן הדין אם עורכים את הקידוש בבית מוקדם רק כדי לשתות קפה ולטעום דבר מועט ורק לאחר זמן לערוך סעודה, צריך לאכול כזית מזונות או לפחות לשתות רביעית יין כדי לצאת ידי חובת קידוש.

גם נשים חייבות בקידוש, ולכן נשים שרוצות לאכול או לשתות צריכות לעשות לעצמן קידוש על היין תחילה (לברך "הגפן" ולשתות). וגם הנשים יערכו את הקידוש במקום סעודה ויאכלו כזית מזונות לפחות.

מוקצה

אסור להזיז שום דבר שהוא מוקצה בשבת. ישנם סוגי מוקצה רבים, אולם ישנם ארבעה עיקריים שאותם מוכרחים לדעת כדי להינצל מאיסור.

כלי שמלאכתו לאיסור: כלי שמיועד בעיקר לדבר שאסור לעשותו בשבת. כמו למשל פטיש, בורג, טלפון, מצת, עיפרון, שלט וכו'. אסור לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור, אלא אם כן צריך לגופו או מקומו. כלומר, אם רוצה להשתמש בכלי עצמו לפעולת היתר כלשהי לצורך שבת, או שצריך את המקום שעליו מונח הכלי. במקרים אלו מותר לטלטל את הכלי. לכן אם מונח על הכיסא עיפרון או שלט ורוצה לשבת שם, מותר להזיז את הדבר לצורך הישיבה. וכן אם רוצה להשתמש בפטיש כדי לפצח אגוזים, מותר להשתמש בו. אבל אסור להזיז את הפטיש כי רוצה לשמור עליו שלא ייהרס בחוץ בשמש או בגשם, או שרוצה להחזירו למקומו וכו'.

מוקצה מחמת חסרון כיס: כאשר ישנו כלי שמלאכתו לאיסור שהבעלים שלו מקפיד עליו מאוד מחמת שהוא יקר, חשוב, שביר וכו', אז אותו כלי נחשב למוקצה מחמת חסרון כיס. כמו למשל סכין של שחיטה או מילה, מחשב יקר, כלי נגינה יקר וכו'. במקרה כזה אסור לטלטל את הכלי אפילו לצורך גופו או מקומו.

חשוב לציין שדברים יקרים שאינם מיועדים למלאכת איסור, כמו למשל אגרטל נוי יקר או צלחת מזהב, נחשבים לכלים שמלאכתם להיתר ולכן מותר לטלטלם גם אם מקפידים עליהם.

מוקצה מחמת גופו: דבר שאינו כלי ואינו ראוי לשימוש בשבת הוא מוקצה מחמת גופו. כמו למשל חול, אבנים, בעלי חיים, עצים תלושים ואפילו כסף (שמצד עצמו הוא לא כלי והוא חסר ערך, אלא שבכל מדינה מסכימים שאותו נייר או אותה חתיכת מתכת

למשל אדם ששוכב במיטה עם חום גבוה ולא יכול לתפקד), אסור לעשות בשבילו איסורי תורה, אבל מותר לומר לגוי לחלל שבת בשבילו, וכן מותר ליהודי לעשות בשבילו דברים האסורים **מדרבנן בשינוי** (כלומר לא בדרך העשייה הרגילה).

הלכות יום טוב

כל מה שאסור בשבת אסור גם ביום טוב ולא כפי שטועים לחשוב שהכול מותר. אלא שביום טוב התירו מלאכת אוכל נפש (הכוונה לצרכים בסיסיים של האדם לצורך יום טוב כמו אכילה או רחיצת פנים וכו') באופנים מסוימים. אסור להבעיר או לכבות אש ביום טוב, אך מותר להעביר מאש קיימת לאש אחרת לצורך אוכל נפש (כגון בישול לצורך יום טוב). לאחר סיום הבישול אסור לכבות את האש (שזה לא אוכל נפש).

המלאכות שהתירו לצורך הכנת אוכל נפש הן המלאכות המגיעות משעת הלישה ואילך בלבד, ולכן אסור לנפות קמח ביום טוב (מלאכת מרקד/בורר), לסחוט מיץ תפוזים (מלאכת דש) או לקטוף פרי מהעץ (מלאכת קוצר) וכו', אפילו אם זה לצורך אוכל נפש ולשמחת יום טוב.

וכן כל מה שהתירו זה דווקא בדבר שלא היה אפשר להכין לפני יום טוב, כיוון שהטעם היה נפגם. אבל דבר שנשמר ולא מפיג טעמו שאפשר להכינו לפני יום טוב אסור להכין ביום טוב. וכן אסור להכין ביום טוב כמות מרובה לצורך מחר (ואפילו בשני ימים טובים של ראש השנה לא יכין מיום טוב הראשון ליום טוב השני), אלא יכין כמות שתספיק ליום טוב עצמו בלבד (ואם התכוון להכין רק ליום טוב עצמו ובכל זאת לבסוף נשאר אוכל זה מותר).

ולסיום...

הדברים עלולים להיראות מסובכים מדי וקשים לביצוע למי שלא הורגל בכך. אבל צריך לדעת שאף אחד לא מצפה מאיתנו להפוך ביום אחד לקדושים וצדיקים. הקדוש ברוך הוא רוצה את הרצון וההשתדלות שלנו. אם נעשה מאמץ קל להתחזק רק בדבר קטן, לאחר זמן מה זה יהפוך לפשוט וכך נוכל לקבל על עצמנו דבר קטן נוסף. עם מעט סבלנות נוכל להגיע לדרגות רוחניות עצומות ונשגבות.

כאשר אנו עושים השתדלות קטנה כאן למטה, השם יתברך שולח לנו סיוע עצום מהשמיים. כאשר האדם מחזק את הרצון שלו ואפילו רק מהרהר בתשובה, השם יתברך הופך עולמות כדי לטהר אותו. השם יתברך יזכה אותנו לשמור שבת כהלכתה, להרגיש מעין עולם הבא ולהגיע לתכלית האמתית של חיינו.

לומר לגוי לכבות את האור לצורך חולה שהאור מקשה עליו להירדם, או לומר לגוי להביא סכין של מילה דרך כרמלית כדי לקיים מצוות ברית מילה.

אם רוצה ומתכוון לדבר המותר בשבת וכתוצאה מכך נגרם גם איסור, זה מותר בגוי אפילו שהדבר הוא פסיק רישא (כלומר שבוודאי תיעשה המלאכה האסורה). לכן מותר לומר לגוי לפתוח את דלת המקרר אם שכחו לנתק את האור במקרר לפני השבת (והדבר ברור שאסור ליהודי לפתוח או לסגור את המקרר אם לא ניתקו את האור לפני השבת).

פיקוח נפש

פיקוח נפש של יהודי דוחה שבת, ואפילו בספק פיקוח נפש מחללים את השבת. לכן אם יש אפילו **ספק של סכנה מיידית**, אסור להתמהמה וגם לא לשאול פוסק הלכה, אלא **מצווה לפעול מיד** ולעשות את כל הפעולות הנחוצות כדי להציל. ורק אם הדבר לא בהול כל כך או שאין סכנה ממשית בדבר ולא בטוח כיצד לפעול, ישאל מורה הוראה.

בוודאי שכל מה שמותר לחלל שבת זה רק בדברים הנחוצים להצלת היהודי ולא מעבר לכך. לכן אם יש צורך להסיע לבית חולים חולה שיש בו סכנה או יולדת, אז מצווה גדולה להסיע את החולה, אבל לאחר שהחולה הגיע לבית החולים אסור לעשות שום חילול שבת נוסף, שהרי אין כאן עוד פיקוח נפש.

לכן כמובן שאסור למשל לחזור בחזרה הביתה עם הרכב או להתקשר כדי להודיע למשפחה על מצבו של החולה וכו' שזה בוודאי לא פיקוח נפש (ואפילו שיש צער בדבר זה לא מתיר חילול שבת). גם בבית החולים בוודאי שלא הכל מותר וצריך לשים לב שמותר לחלל שבת רק במה שנחוץ להצלת חיים ולכן אין לכתוב או לחתום (מילוי טפסים וכו') אלא יאמר בעל פה ויסביר שזה אסור בשבת ויחתום במוצאי שבת), לעשות צילומים, בדיקות שונות או פעולות רפואיות אחרות שאינן דחופות והכרחיות להצלת חיי היהודי (ואם זה כן הכרחי להצלתו בוודאי שמותר כל מה שצריך).

על אחת כמה וכמה שהדבר פשוט שאסור לחלל שבת בדברים שאינם נצרכים כלל, כמו למשל אם החולה רוצה לשמוע מוזיקה בדרך לבית החולים או שיתקשרו לחבר שיבוא לבקר אותו כי משעמם לו, אז בוודאי שאין שומעים לו לחלל שבת אלא רק בדברים המוכרחים שנחוצים להצלתו שאם לא יעשו אותם הוא יכנס לסכנת חיים. **הכלל** הוא שצריך לבחון כל פעולה, אם זה פיקוח נפש והפעולה הזו מצילה חיים, אז מצווה לעשותה. ואם אף אחד לא ימות גם אם לא נעשה את הפעולה, אז למרות שהיא נחוצה, אסור לחלל שבת.

אם אין סכנה בחולה אלא שהוא נפל למשכב (כמו